

stanti; vel eam: *Si quis te percusserit in unam maxillam, porrige ei et alteram, etc.* rursus non legitime legem observat, qui coram hominibus simulat se legis studiosum, at secreto dum a nemine videtur, eam prævaricatur. De hoc Ecclesiastici XXXII. dicitur: *Qui quærit legem, replebitur ab ea et qui insidiosus (Gr. hypoeritice) agit, scandalizabitur in ea, quasi dicat: Fiet ei lex lapis offensionis, et petra scandali ad damnationem, quæ posita est, ut esset ipsi scala cæli.* Denique, beatus Petrus Damiani, libro II. epist. V. alium modum illegitimum taxat, cum ita scribit: « Secundum propriam quippe legem Deum colore cernitur, qui specie tenus quidem ejus mandatis obtemperat; sed in iis, quæ faciunt ad propriæ utilitatis commodum principaliter spectat, et dum exteriorem Christianis exhibet, regulam, sub honestatis quidem colore se palliat: sed ad hoc intrinsecus, ut in hac vita prosperetur, anhelat. Tunc autem Deum secundum ejus legem ac cæremonias colimus, si quidquid eum velle cognoscimus, neglectis omnino, quæ nostra sunt, votis omnibus adimplemus.

Tertio, constanter, ut parati simus etiam usque ad mortem pro Dei lege servanda decertare, quo modo Susanna dixit: *Melius est mihi incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini,* Daniel XIII. et primus e septem fratribus Macchabæis: *Parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges prævaricari,* II. Macchabæorum VII. Nihil juvisset Hebræos sequi columnam ignis ad tempus aliquod, nisi ad ingressum usque Chananeæ cum ea perrexissent. Quid enim sine ea egissent in transitu Jordanis, summe periculoso? Ut ergo columna illa non deseruit illos usque ad introitum terræ promissæ, ita nec deserta ab illis fuit (ut colligitur ex Deuteronomio XXXI. versu XV.) Usque ad mortem igitur legi Dei adhærendum est, imo tunc vel maxime, cum mortis yadum omnium periculosissimum transmeandum. Lyeurgus Lacedæmonius cum suis civibus leges præscripsisset, juramento eos adegit, ut eas observarent, quousque oraculum Delphicum consuleret de confirmandis illis legibus. Delphos igitur abiit; verum ne cives juramento absolverentur, et legibus illis renuntiarent, redire in patriam noluit, Plutarchus in Lyeurgo. Non absimili modo Christus dedit nobis legem, et distribuit talenta sua, jussitque negotiari cum iis, donec a perfectione sua, in cælum suscepta, reverteretur: *Negotiamini dum venio,* inquit Luc. XIX. non veniet autem ante mortem nostram; quia voluit ut constanter usque ad vitæ finem ei studeremus: *Qui enim perseveraverit usque in finem, hic salvus erit,* inquit Matth. XXIV.

Quarto, integre, nec una quidem excepta, quia scriptum est: *Tota unum aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant:* et rursus: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno cælorum,* Matthæi V. In cithara vel organo si vel una horda aut fistula dissonet, totam harmoniam perdit; ita vel unica lex præterita totum virtutum concentum turbat. « Ut in cithara (ait Chrysostomus, homilia XXXVI. de virtutibus et vitiis) non satis est in uno tantum nervo cantum efficere, sed universi percipiendi sunt numerose et decenter, sic et unanimi virtute non satis est nobis ad salutem lex una, sed universæ summa cum diligentia conservandæ sunt. » Clara est sententia Sancti Jacobi, capite II. *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Erraverunt in hoc Pharisæi, qui putabant, si saltem major pars legum servaretur, sufficere; et rabbini aliqui putantes eos, qui plus honorum operum quam malorum haberent, salvandos: item Christiani aliqui tempore Sancti Augustini, enchirid. LXXV. qui putabant se salvos fore per elemosynam, licet præcepta violarent, ob dictum Christi, Lucæ XI. *Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis.* Contra sicut bonum est ex integra causa, ita justus est non nisi est integra legum omnium observatio.

Est ergo talis omnium reus. Primo, quia una transgressione jam legem decalogi infregit, quæ jubet omnia servari. Lex decalogi est quasi una corona aurea, cui si unum radium demas, jam violata est. Tunica inconsutilis Christi, dissuta ad nihilum valisset, quia tota dissoluta fuisset.

Secundo, quia charitatem extinguit, unde tota lex pendet. Hinc Sanctus Gregorius, homil. XXVII. in evangelium ait: *Omnia præcepta unum sunt in radice charitatis.* Sic mergitur, qui uno palmo ab aqua superatur æque ac qui decem cubitis. Jam vero per unum etiam peccatum contemnitur legislator. Unde subdit Jacobus: *Qui enim dixit: Non machaberis, dixit etiam: Non occides.*

Tertio, quia perdit Dei amicitiam, gratiam vitam spiritualementem, incurritque mortem animæ et gehennæ, æque ac per multa peccata. Sic qui toto corpore armatus, excepta una parte (uti Achab inter pulmonem et stomachum, III. Reg. II.) si vulneratur ubi lethaliter, æque perit ac si undique nudatus fuisset: ita qui in uno membro lethalem plagam accepit, perinde est ac si in omnibus accepisset.

Quarto, quia æque damnabitur. Qui unam portam aperit hosti, æquo prodit civitatem, ac qui omne aperit. Diligentissime igitur cavendum, ne vel unum præceptum violes. Exemplum

scribitur in scala cæli et spec. ex dist. IX. ex. CXLIX. a Valerio Veneto, in prato florido, part. 1. l. 1. cap. 1, ex. 1, et p. II. l. IV. e. CII. de devota quadam domina, quæ assidue precabatur Deum, ut ei indicaret, qua in re potissimum femina ipsi displicerent. Rapta igitur in oratione, e ducta ad videndas inferni pœnas, vidit ibi comitissam sibi olim notam, constitutam in gravissimis pœnis, a dæmonibus cruciatam. Dum hæc in pœnis volveretur, venit ad illam dominam, clamans miserabiliter: « Væ mihi misere, ego fui casta corpore, fui semper abstinentens, feci multas eleemosynas, et alia charitatis et pietatis christianæ opera: et solummodo propter ornatum mei corporis nimium et studium me comendi et ornandi fui juste condemnata, siquidem eo ornatu scandaloso multis fui causa et ruina peccati, provocando eos ad concupiscentiam mei, et scandalizando etiam servos Dei sanctos et castos. Tunc altera: Ergo hoc est quod maxime Deo in feminis displicet? Ita est, inquit illa, quia vanus ille ornatus inflammavit homines ad pessima desideria et omnem Dei offensam. Mox autem a duobus dæmonibus abrepta ferreis uncis, et in caldarum plumbo liquefactum injecta et immersa est: altera emendata. »

CONCIO V.

QUI NON INTRENT PER OSTIUM AD HONORES.

I. Quidam intrant per portam potentie. — II. Alii per portam cognitionis. — III. Alii per portam nummariam. — IV. Alii per ostium virtutis.

THEMA.

Qui non intrat per ostium in civile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Joan. X.

Notum est quod Livius et ex illo S. Augustinus, l. V. de civit. scribit, Romæ templum fuisse honori positum, contiguum templo Virtutis, ita structum, ut non pateret ad id aditus, nisi per templum Virtutis. Qua re indicatum, ad honores non patere aliam viam nisi viam virtutis. Hoc est meo iudicio, quod in hoc evang. Christus insinuat, cum ait: *Qui non intrat per ostium, etc.* Multi enim ad prælaturas conantur intrare et intrant, sed non per ostium virtutis, irrepunt per fenestras et foramina velut fures et latrones; uti mox videbimus.

I. Intrant aliqui per portam potentie. Et qui illi? Primo, qui per potentiam aut minas comparant sibi honores. Beneficia, dignitates. Hæc porta intrare ad regnum conatus fuit Absalon, quando coacto exercitu patrem in exilium egit atque oppugnavit. Sed quo eventu, scimus; capillis enim quercui implexus hæsit: mulo,

cui insederat, subter se transeunte, tum a Joab, a quo prius patri reconciliatus fuerat, tribus lanceis transfixus, ac postremum lapidum congerie obrutus et tumulatus est, II. Regum XVIII. Raro meliorem eventum sortiuntur, qui per vim promoventur ad honores vel seipsos intrudunt. Omnium enim si non lanceis, certe linguis confodiuntur et lapidantur. Augustus Cæsar vigesimo ætatis anno consulatum invasit, admotis hostilibus ad urbem legionibus, missisque legatis, qui eum sibi deposcerent, cumque senatus cunctaretur, centurio, princeps legationis rejecto sagulo, ostendens gladii capulum, dixit: *Hic faciet, si vos non feceritis.* Is licet postea imperator factus diu regnavit, moriens tamen a quadraginta juvenibus abripi se conquestus est, Suetonius, in Augusto, qui addit id præsagium fuisse, quod a totidem prætorianis militibus elatus sit, sed forsam indicabat a tot dæmonibus abreptum esse in orcum. Bajazetes Turcarum imperator Sigismundo imperatori querenti de Bulgaria invasione, diem constituit ad jus suum et cum omnes genus armorum comportari jussisset, vocatis legatis: *Vobis vestra,* inquit, *mihi hæc arma Bulgariae provinciam jure optimo, et acquirere et defendere.* Aug. Corozetus, de dict. et fact. memor. Verum et hic quem finem habuerit, scimus, quando a Tamerlane captus in caveam ferream inclusus, et ad spectaculum circumductus, misere periit. Itaque isti, sicut per vim ingrediuntur ad honores et dignitates, ita et per vim communiter ejiciuntur. Quemadmodum enim Philisthæi cum armis captam arcam fœderis ad sua traxissent castra, ab illa maximam cladem acceperunt; ita qui armis aut potentia trahunt ad se dignitates et officia, male communiter ab eis accipiuntur; nusquam enim tuti sunt, ubique insidias metuunt; sicut fur in domo ubi furatur.

Secundo, per eandem portam intrant, qui armati precibus ac litteris commendatitiis obtinent dignitates et officia. Adferunt hi litteras, quales sunt picturæ et imagines, sculptæ a chalcographis, quæ ordinarie res pulchriores effingunt, quam reipsa sint. Et fere sunt litteræ Uriæ datæ a Davide, II. Regum XI. quibus mandabatur: *Ponite Uriam ex adverso belli (hoc est in acie belli) ubi prælium est fortissimum, et derelinquite eum, ut percussus intereat.* Putant isti se promoveri ad honores et mittunt ad curas et gravissima salutis pericula, ubi derelicti perurumque pereunt.

II. Alii per portam cognitionis. Quales consanguinei magnatum et potentum. Per hæc portam intravit ad principatum Abimelech, suadens viris Sichem, cognatis suis ratione matris, ut in principem reciperetur; quia: *Os vestrum*

et caro vestra sum, inquit, Judicum IX. Persuasi illi elegerunt eum, sed tyrannum experti sunt. Qui male tandem periit, turpiter occisus a muliere, fragmine molæ in ejus caput e turri dejecto. Intrare hac via conatus est etiam Core cum sociis, quod ei velut primogenito deberetur sacerdotium, Numerorum XVI. sed absorptus est a terra. Conabantur eadem ingredi ad sessionem dextræ et sinistræ Christi, filii Zebedæi, matris interventu, sed repulsi sunt, et ad sua merita remissi. Neque ipsis sed Petro primatus Ecclesiæ collatus est a Christo, ut parentes æque ac filii discerent, non habendam rationem sanguinis in conferendis dignitatibus maxime ecclesiasticis. Non enim decet ut res sacra et divina, qualis est jurisdictio præsertim ecclesiastica, ad usum sæcularem, uti familiam ditandam, ornandam, conservandam, evehendam dirigatur; quomodo ipsius Balthasar ad convivium adhibuit sacra templi vasa. Exprobrat hoc Deus hujusmodi promotoribus, Mich. III. *Qui ædificatis Sion in sanguinibus*: et Hab. II. *Væ, qui ædificat civitatem in sanguinibus*. Sion dignitates ecclesiasticas, civitas sæculares indicat, quas non sanguini seu virtuti vult conferri Deus.

III. Alii per portam divitiarum. Primo, qui muneribus dignitates comparant. De quibus Ecclesiasticus, c. XIII. ait: *Si largitus fueris, assumet: si non habueris, derelinquet te*. Qui per saltum aut silvam transit, non ascendit steriles et silvestres arbores, sed fructiferas, cerasos, ficos, moros et similes. Sic fere honores sequuntur illos, qui dona ferunt: alios negligunt. In apologo illo Jonatham, Judic. VIII. ligna electura regem primo iverunt ad frugiferas plantas, olivam, ficum, vitem, ultimo demum, postquam illæ se excusarunt, venerunt ad inutilem rhamnum. Per hanc portam Caiphas intravit ad pontificatum, unde etiam tam iniquus et perversus judex fuit. Conatus est et Simon magus per hanc intrare ad potestatem dandi Spiritum sanctum offerendo pecuniam apostolis, Act. VIII. sed audiit a Petro: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*, id est, tecum erit, ut exponit Beda et glos. qui et postea Romæ de volatu suo magico a S. Petro depositus, contractis cruribus, sequenti die misere cruciatus interiit. Hunc imitantur qui adscitis alienis promotorum alis ad dignitates evolare nituntur; sed infelici plerumque eventu decidunt eo periculosius, quo altius evolarunt. Nam ut ait Sapiens, Prov. XIV. *Est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus ducunt ad mortem*. Qui hac via ascendunt ad honores et dignitates, quid aliud sunt nisi vituli aurei, qualis fuit ille, quem effinxit Aaron, et plebs adoravit? Ut enim vitulus ille nil prorsus seu divinitatis, cujus gratia coli posset, seu

sensus habuit, sed præcise aurum e spoliis Hebræorum conquisitum: Ita tales nil præter aurum, e quo (forsan e rapinis parto) conflati sunt, ob quod digni honore vel præfectura essent, habent: cæteri vituli sunt rudes, petulantes, carnales. Denique, sicut vitulus ille ad extremum a Moyse contritus est, et in pulverem redactus: ita et isti tandem contemnuntur et in fumum abeunt. Neque tales aurum torvis oculis aspicere ac contemnere munera possunt, qui beneficio auri et munerum ad sublimes gradus ascenderunt.

Secundo, qui promissis, v. g. libertate, promotione, gratiis aliis gradum sibi ad honores quærunt vel ab aliis promoventur. Talis Chan, Tartarorum princeps, qui cum non ita pridem Stephanus Poloniæ rex e vivis abiisset, ipse in comitiis de rege creando habitis inter alios etiam per legatos intervenit, promittens omnibus, quam vellent, sequi religionem: *Tuus pontifex, meus pontifex*, aiebat: *Tuus Lutherus, meus Lutherus esto*, Beilr. in apophth. v. Ambitio. Nimis crasse barbarus iste: alii subtilius promittunt opes, honores, privilegia, immunitates, modo eorum suffragiis et brachiis evolent in altum. Quam his dissimilis S. Guntherus monachus ad S. Emeramum Ratisbonæ? Huic cum Otho imper. obviis dixisset: *Quid dabis mihi si te fecero episcopum Ratisbonensem?* crepidam sibi detrahens et imperatori demonstrans: *Hanc, inquit, crepidam tibi dabo*, quasi dicat: Nihil prorsus. Ex quo tam generoso verbo ratus eum tali munere dignum imperator, in episcopum promovit, ut dixi alibi ex Bavaria sancta Raderi.

IV. Alii denique ingrediuntur per portam virtutis, et hi per ostium recte et legitime intrant. Ac primo, qui per humilitatem, cum sint digni, indignos sese reputant. Hanc viam ostendit Christus contententibus de præ eminentia discipulis dicens: *Quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester servus*, Matth. XX. Ratio est, quia qui se dignitatibus indignos judicant, ii labores et pericula earum intelligunt atque expendunt, neque ad initium blandiens, et progressum prosperum, sed ad finem, sæpe funestum attendunt. Justino, lib. XVIII. hist. auctore, cum in Tyro declarandus diceretur, qui prius orientem solem compexisset, aliis omnibus ad orientem se convertentibus, unus solus occidentem spectans, observavit mox orituri solis radios in cacuminibus montium, sicque rex electus est. Ita qui non ad auspicia et felices progressus sublimium officiorum attendit, sed qui occidentem et luctuosum frequenter exitum spectat, dignus est imperio; quia talis suæ infirmitatis et volubilis fortunæ memor, procul omni dubio moderate imperabit. Miratus aliquando fuit Job se

ad regale fastigium evectum: unde plorabundus exclamavit: *Quare misero data est lux?* Jobi III. Ubi D. Gregorius, l. V. mor. c. II. ait: « Lux miseris datur, quando qui se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitorie potestatis accipiunt, et tolerare insuper honoris onera compelluntur. » Hoc expendant, qui inviti extolluntur et gemant, non exultent, sub jugo sibi imposito.

Secundo, per labores et merita. Hanc portam ostendit Christo duobus discipulis desiderantibus jure cognationis (ut videtur) sedere ad dexteram et sinistram ejus, cum ait: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Matthæi XX. calicem passionis scilicet et meritorum. Apud Persas, qui rex denunciatus erat, priusquam diadema sibi imponeret, ex recepto more duce-

batur prius ad delubrum deæ bellatricis, et ibi calicem lactis acidi debebat exhaurire, uti fecisse Artaxerxem scribit Plutarchus, in Artax. Quid mirum ergo, si et Christus Dominus, qui et ipse amarissimum doloris calicem exhausit, antequam intraret in gloriam suam; eundem vel similem calicem proponat exhauriendum, intraturis in gloriam alienam, si bene merita requirat ab ambitiosis?

Videat ergo quisque per quam januam intret ad honores, officia et dignitates. Si enim per aliam quam per hanc ultimam intravit, furves et latro. Quid vero expectandum furi et latroni, nisi cruces et rotæ? Videat ingressurus ad honores et dignitates, ne per latam illam viam et spatiosam portam ingrediatur ad mortem.